

Anu Raudsepp

Uurimistöö ajaloos

Anu Raudsepp
Uurimistöö ajaloos

Toimetanud Tarvo Siilaberg
Keeletoimetaja Piret Põldver
Kujundanud Heisi Väljak

Fotod ja illustratsioonid pärinevad autori erakogust, v.a allpool viidatud juhtudel.
Eesti Rahvusarhiiv (7, 20, 36, 44 vasakul, 51, 52), Raul Vinni/Delfi (35), Eesti Rahva Muuseum (16).

ISBN 978-9916-663-72-1
Autoriõigus: Anu Raudsepp, Maurus Kirjastus OÜ, 2023

Tartu mnt 74, Tallinn 10144, telefon 59 196 117
www.kirjastusmaurus.ee
tellimine@kirjastusmaurus.ee

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

Sisukord

1. Uurimistöö kavandamine	4
1.1. Teema valik	4
1.2. Kirjalike ja visuaalsete allikate otsing	13
2. Andmekogumise meetodid	18
2.1. Andmete kogumise kvalitatiivsed meetodid	18
2.1.1. Infootsing tekstist	18
2.1.2. Infootsing visuaalsetelt allikatelt vaatluse teel	21
2.1.3. Infootsing suulistest allikatest	22
2.2. Andmete kogumise kvantitatiivsed meetodid	26
2.2.1. Infootsing	26
2.3. Info süstematiseerimine	28
2.3.1. Info süsteemne kogumine ja salvestamine	28
2.3.2. Andmebaasi koostamine	29
3. Andmetöötlemise allikakriitika meetod	30
3.1. Allika üldandmed	30
3.2. Allika usaldusväärsus	32
3.3. Allika tõlgendamine	36
4. Andmetöötlemise võrdlev meetod	43
4.1. Kvalitatiivne võrdlus	43
4.2. Kvantitatiivne võrdlus	49
5. Andmete kasutamine uurimistöös	54
5.1. Andmete sõnaline kasutamine	54
5.2. Andmete visualiseerimine	58
6. Uurimistöö ülesehitus	66
6.1. Sissejuhatus	66
6.2. Teemaarendus	68
6.3. Kokkuvõte	69
6.4. Kasutatud allikate ja kirjanduse nimekiri, lisad	70

1. Uurimistöö kavandamine

Uurimistööd kirjutades on esmatähtis leida huvitav ja jõukohane teema, mille kohta leidub piisavalt allikaid. Selge teemapüstitus ja probleemide esitamine on töö selgroog, vastavalt sellele valitakse allikad ja uurimismeetodid. Uurimistöö teemat aitavad valida ajaloohuvi, uurimistööde võistlused ja põnevad allikad.

1.1. Teema valik

Õpilase ajaloohuvi

Uurimistöö teemat valides tuleb õpetajal kõigepealt selgitada õpilase ajaloohuvi rõhuasetused (perekonnalugu, kodukoha ajalugu, kooliajalugu, sõjaajalugu, isikulood jm) ning leida üheskoos sobiv valdkond. Heaks meetodiks on ajurünnak, mis tähendab üldteemade kohta märksõnade pakkumist.

Näiteks: Eesti sõjapõgenikud Teise maailmasõja järel (põgenemine 1944, pagulaslaagrid, perekond, töö); kultuur (kultuuritegelased ja -organisatsioonid, vähemusrahvuste kultuuri-traditsioonid); majandus (mõne tööstusettevõtte ajalugu, tuntud kaupmehed, kauba-defitsiit); religioon (koguduste sulgemine ja taastamine, usuõpetus koolis) jne.

Uurimistööde võistlused

Kõige tuntum õpilaste ajalooalaste uurimistööde võistlus on Eesti Vabariigi Presidendi auhindadele, mida Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Selts korraldab alates 2000. aastast. Näiteks soovitati 2020/2021. õppeaastal toimunud võistluse „Murrang“ teemad valida järgmistest seast: Eesti ajalugu mõjutanud sõjad: Balti ristsõda, Vene-Liivi sõda, Põhjasõda, I ja II maailmasõda, vabadussõda; eestlaste ja eestimaalaste lood murrangulistel aegadel: väljarändamisliikumised, usulised ärkamised, suur põgenemine 1944. aastal, väliseestlased, küüditatud, ENSV kodanikust Eesti Vabariigi kodanikuks; maailmas nime teinud eestlased ja Eestimaalt pärit leiutajad, muusikud, kunstnikud, kirjanikud, sportlased, maadeavastajad, teerajajad; pöördelised muutused: pärisorjusest vabastamine, ärkamisaeg, venestamine, laulev revolutsioon, vaikiv ajastu, rahareformid, maareform.¹

Põnevad allikad

Sageli võivad uurimistöö teemavalikut inspireerida põnevad ajalooallikad: kirjalikud (päevikud, kirjad, dokumendid, mälestused jm); visuaalsed (fotod, joonistused, plakatid, postkaardid, ehitised, monumendid, igapäevaelu esemed jm) ja suulised allikad (ajaloosündmuste kaasaegsed).

¹ 22. Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsi korraldatav õpilaste ajalooalaste uurimistööde võistlus Eesti Vabariigi Presidendi auhindadele 2020/2021. õppeaastal.

Dokumendid

MUTTERKARTE Nr. 024838

Estonische Volksgemeinschaftshilfe bestätigt, dass die Vorweiserin
des Gegenwärtigen Linda Weenies
wohnhaft in Gemeinde Saugaste
im Besitz der den Müttern gegebenen Rechte steht von der Aus-
lieferung der Karte auf unbegrenzte Zeit.
"15. Mai" 1944

Land: est
er EVGH

EMADEKAART Nr. 024838

Eesti Rahva Ühisabi tõendab, et käesoleva ettenäitaja
Linda Weenies
elukohi Saugaste wallas
omab emadele antud eesõigusi alates kaardi väljaand-
misest tähtajata.
"15. Mai" 1944

ERÜ direktor

Selgitus. 1944. aastal välja antud emadekaart tekitab huvi uurida Saksa okupatsiooni-
võimu perepoliitikat.

Österreichische Postverwaltung
Administration des Postes d'Autriche

Aufgabeort:
Lieu d'expédition:

Zollerklärung
Déclaration en douane

C 2
Bestimmungsort:
Lieu de destination:

Sendungen Envois		Genaue Bezeichnung des Inhaltes unter Angabe jeder einzelnen Warengattung Désignation détaillée du contenu	Wert der Ware mit genauer Bezeichnung der Währung Valeur des marchandises avec indication précise de l'unité monétaire employée	Gewicht Poids		Bemerkungen Observations
Anzahl Nombre	Art Nature			Roh- brut	Rein- net	
1	2	3	4	5	6	7
1	Pm	Kinderjacke Kinderrock Kinderpullover Kinderkleid Kinderpullover kurze Ärmel Kinderhampelhosen paar Nylonstrümpfe Puppe Gummtier		2,50		Gepäck
Ursprungs- oder Er- zeugungsland der Ware Pays d'origine ou de fabri- cation de la marchandise		An <u>HELE RAUDSEPP</u> A <u>STAADIONI TÄN. 63-4.</u> <u>ENSV TARTU</u> Bestimmungsort — Lieu de destination		Name des Empfängers — Nom du destinataire Straße und Nummer — Rue et numéro <u>ESTLAND UDSSR.</u> Bestimmungsland — Pays de destination		Der Absender — L'expéditeur <u>Emmi Hefer</u>

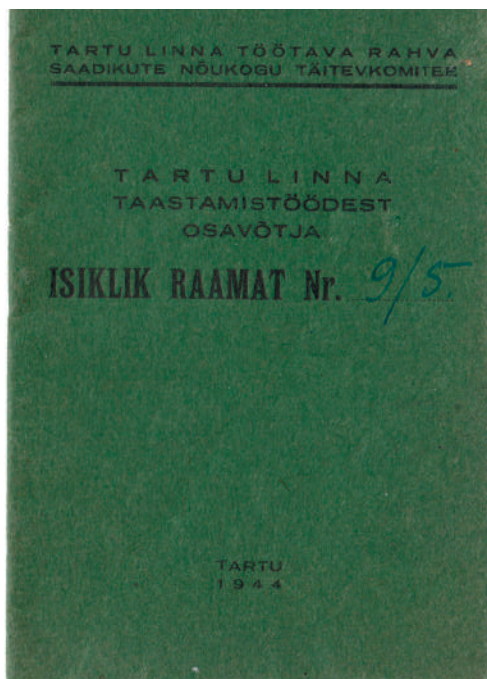
Bemerkungen auf der Rückseite sorgfältig beachten!

P. Zoll 4—340, E. M. Zl. 8929-6/59. — Österreichische Staatsdruckerei. (St.) 7601 61

Convention d'Ottawa 1957, art. 128, § 2

Tollideklaratsioon 22.05.1962 Austrias Eestisse saadetava paki kohta.

Dokumendis on kirjas paki sisu: lastejope (Kinderjacke), lasteseelik (Kinderrock), lastekampsun (Kinderpullover), laste kleit (Kinderkleid), lühikeste varrukatega laste kampsun (Kinderpullover kurze Ärmel), laste siputuspüksid (Kinderhampelhosen), nukk (Puppe), kummiloom (Gummtier), paar nailonsukki (paar Nylonstrümpfe). Dokument ärgitab uurima, miks ja kuidas pakkusid välis-
eestlased nõukogude ajal Eesti sugulastele majanduslikku abi, saates pakke.

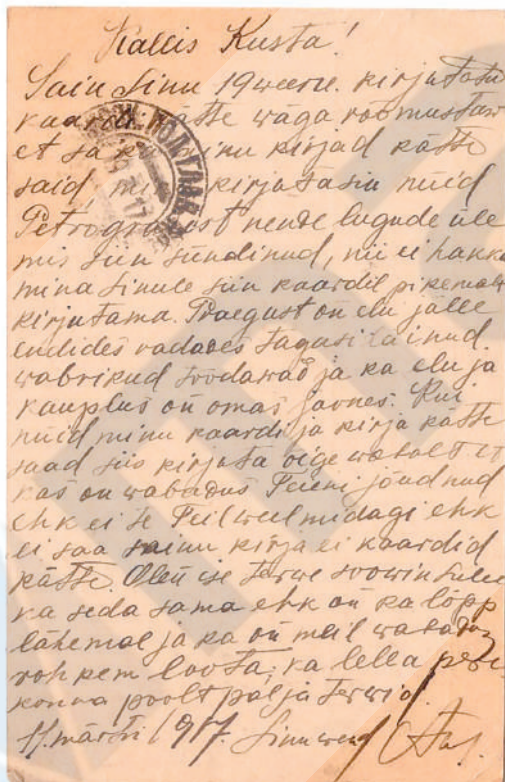

Selgitus. Dokument inspireerib uurima Teise maailmasõja järgseid Tartu linna taastamistööd.

Selgitus. Kiituskiri aastast 1970 tekitab huvi Holdre pioneerilaagri ajaloo vastu.

Kiri

Ants Martinsoni (1893–1950) kiri Petrogradist 11. märtsil 1917 vennale Gustav Martinsonile (1888–1959), kes oli mobiliseeritud Esimesse maailmasõtta.

Selgitus. Venemaa 1917. aasta veebruarirevolutsiooni ajal Petrogradist saadetud kiri inspireerib uurima Peterburi eestlaste tegevust veebruarirevolutsiooni käigus.

35

Protokoll nr. 25.

Räpina Haridusseltsi juhatus koosolek
4. VII 1940.a. Räpina Alghooli kantselei kell 19¹⁵
Kaos: H. Kõndu, S. Kõrsar, H. Otsmaa, E. Pedre, H. Olap.

Päevakorras:

I Haridusliidu loteriipiletite ostmise küsimus.
II Koosolekul ülistatavate küsimusi.

I

Otsustatakse osta 4 raamatut Haridusliidu loteriipiletid ä 2 krooni, kokku seega 8 krooni eest. Otsus tehakse Haridusliidu toetamise nimel.

II

Otsustatakse saata Vabariigi Valitsusele järgmine kiri: „Räpina Haridusselts teavitab rahvavahaduse võitu Eesti Vabariigis ning õnnitleb Vabariigi Valitsust tema energilise ja vastutustundliku tööga. Ühtlasi teatab selts omalt poolt kõigile kaasa aidata demokraatlikule Eesti ülesehitamisele rahvahariduse süvendamiseks.“

Koosolek lõppes kell 20⁰⁰.

Esimees: H. Kõndu
Alu kirjatoimetaja: H. Olap
Juhatus liismed

S. Kõrsar E. Pedre H. Otsmaa

RA. EAA. 5278.1.4. Räpina haridusseltsi protokolliraamat 1939–1943.

Selgitus. Räpina Rahvaharidusseltsi 4. juulil 1940. aastal toimunud koosoleku protokoll inspireerib uurima Räpina hariduselu esimese Nõukogude okupatsiooni (1940–1941) ajal.

Päevik

10. IX 43. Lõivusepühapäevaks käisin täna kirikus, nimelt Ülikoolikirikus. Ei väärteld, et rahvast väga rohkesti oleks olnud. Tühje kohti oli üsna palju. Rõõmustan näha, et kirikus on hakanud käima kohene intelligentne kui varemalt. Märkasin endist riigivanemat prof. Ullist, perevanaga, õigustaduse prof. Eini, prof. Loo, isegi prof. Valdest, keda varem üldgi ei märganud. Op. Kimmeli juttus oli siuke ja elav, mõtteid arutas, tõsine kõne. Näin, et kõnleja tõesti südamust räägib. Võeti ka lühirahvast. Seda oli küll vähe nii tähtsa peetuse kohta — väigest viis inimest, neist kolm end. prof. P. Põllu perevanast. Olluseas gümnasiumiohtaja Agn Põld on pühapäeviti kiriku teenistusse rakendunud, sel pühapäeval minis laululehti.

Eesti keele ja kirjanduse õpetaja Kusta Mannermaa (1888–1959) päevik.

Selgitus. Tartu Ülikooli kirik valmis 1860. aastal. Tartu Ülikooli kogudus tegutses kuni 1948. aastani, mil see nõukogude võimu poolt likvideeriti. Tänapäeval tegutseb hoones Tartu Elektriteater. Päevikukatkendist ajendatuna saab uurida Tartu Ülikooli kiriku ja koguduse ajalugu Teise maailmasõja ajal.

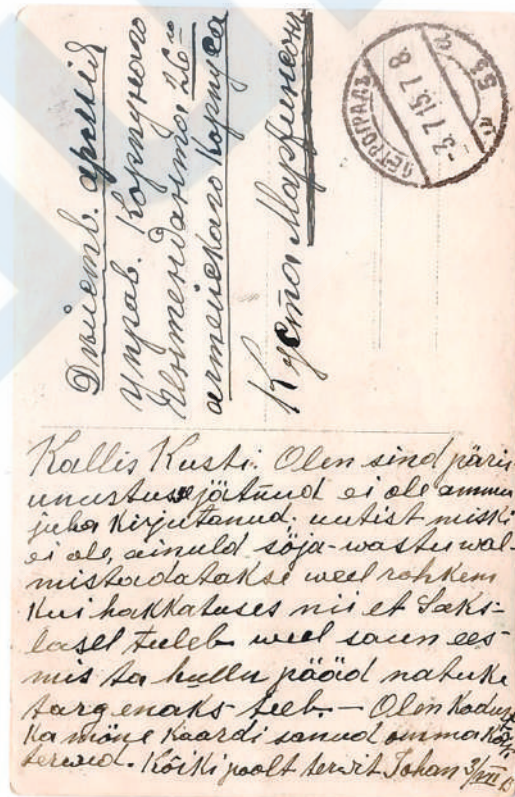
Mälestused

1941 a. 14. juunil "ärkan unest valju kloppimise peale. Vahvalt olen mure arvanud, kui mõnd kõrvale lükkates trüginud tuppa mülitse ja sõjaväe vormis mehed. Räägitakse venekeeles, millest ma ei saa sõnagi aru. Kõrge häälel variseb mu kõrvale tulnud abikaasa põrandale. Kuulen end kätavasti: „Mõrtsukad! Tapate! Mis teil vaja? Vähe!“ Iku känd haaravad lähimast sõjaväelasest kinni ja ma lükan teda naise poole. Šarüütes mees astub meie vahele: „Hilja eesti keeles, et ma rahuneks. Abikaasa polevat surnud, vaid minestanud, varsti tulevat meelärvaksale. Nemad olevat tulnud, et meid viia teise elukohta. Pange me end nendes, parkide, riideesemed, ka talverüüed; muud polevat vaja, kohapeal olevat kõrv olemas. Kuigi olen sõrisesundis, taipan, et oleme arreteeritud... Sel päeval nägin viimast korda abikaasat.“

Katkend korp! Filiae Patriae vilistlase Henriette Marie Anna Kärsna-Israeli (1913–2004) mälestustest.

Selgitus. Mälestused ajendavad uurima inimeste elu ja saatust.

„Viimsele teekonnale emake armas“, Siber, 14. dets 1955.

Selgitus. Foto ja sellel olev kiri „Kas on pildi omanik elus?“ äratav huvi selle isiku elukäigu vastu.

Pisitrükised

Selgitus. 1951. aasta rahvakohtute valimistega seotud pisitrükis ärgitab uurima nende valimiste ja rahvakohtute ajalugu. Trükisel soovitatud Eesti NSV Rahvakohtute valmiskirjanduse nimekirjas on näiteks K. P. Goršenini „Nõukogude kohus“, P. I. Kudrjajtsevi „Eesti NSV rahvakohtute valimise määrustik“ ja S. A. Borodonovi „Rahvakohus sotsialistliku omandi kaitsel“ (kõik ilmunud Tallinnas Eesti Riiklikus Kirjastuses, 1951).

Selgitus. Hans Heidemanni nimelise trükikoja pühadetervitus 1972. aastaks inspireerib uurima trükikoja ajalugu.